

פרשת שמות

ותצפנהו שלשה ירחים. ולא יכלה עוד הצפינו (ב, ב-ג)

כתב רש"י שילדתו לסוף ששה חדשים ויום אחד, שהיולדת לז' יולדת למקוטעין.

ד"ז בגמ' בר"ה (יא, א) שאפי' למ"ד שהיולדת לט' אינה יולדת למקוטעין, מודה הוא שהיולדת לז' יולדת למקוטעין. פירוש, שאינה יולדת דוקא לסוף ז' שלמים אלא קוטעת את החודש השביעי ויולדת בתחילתו. ומקור לזה מביאה הגמ' את הנאמר בלידת חנה את שמואל הנביא "ויהי לתקופות הימים ותהר חנה ותלד בן" (ש"א כ), מיעוט תקופות שנים, מיעוט ימים שנים (תקופה היא ג' חדשים).

וקשה דאם זהו מקורו של הגמרא, א"כ לא שמעינן שיוולדת אלא לסוף ששה חודשים וב' ימים, ואיך כתב רש"י שילדתו לסוף ששה חודשים ויום אחד.

ושמעתי לתרץ, דאכן ילדה חנה את שמואל לסוף ו' חדשים ויום אחד.

דהנה יש לדקדק את הכתוב "ויהי לתקופות הימים ותהר חנה ותלד בן", ופרשו בגמרא שתקופות הימים הם ששה חדשים ושני ימים, א"כ מסורס הוא הכתוב, והיה צריך לכתוב "ותהר חנה ויהי לתקופות הימים ותלד בן", מדוע נכתב ההריון לאחר תקופות הימים. אלא צ"ל, דתקופות הימים המוזכר בפסוק אכן לא מדבר על משך ההריון, אלא על משך הזמן משנפקדה חנה, עד שנתעברה, שלסוף ששה חדשים ושני ימים נתעברה.

והנה אמרו חז"ל (ר"ה שם) שחנה נפקדה בר"ה. ואמרו עוד (ר"ה יח, א) שנבל הכרמלי מת בעשרה ימים שבין ר"ה ליו"כ. ואיתא בירושלמי (ביכורים פ"ב, ה"א) שכדי שלא לערבב אבלו של נבל הכרמלי הרשע, באבלו של שמואל הרמתי, המתינו בשמים מלהמיתו עד שיכלו ימי אבלו של שמואל. הרי שמת שמואל קרוב לראש השנה ולא יאוחר מ-ג' בתשרי. ומסתמא, מכיון שהקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים, מת שמואל ביום שנולד, א"כ נולד שמואל בג' בתשרי.

והשתא יובן היטב, דבר"ה נפקדה חנה להתעבר בבן, לתקופות הימים נתעברה, היינו כמבואר בגמ' לסוף ששה חדשים וב' ימים. וילדתו לסוף ששה חדשים ויום אחד, היינו ג' בתשרי.

ונמצא שפיר, שמה שהביאה הגמ' מחנה, שהיולדת לז', יולדת למקוטעין, היינו לסוף ששה חדשים ויום אחד, וכמו שכתב כאן רש"י בלידת משה.

מקור: פנים יפות